

ศึกษาวิเคราะห์บทบาทของท้าวสักกะที่มีต่อพระพุทธศาสนา An Analytical Study of The Role of King Sakka on Buddhism

พระอังการ จารุธมโม (วังบุญคง), ลิทธิโชค ปาณะศรี
Phra Angkarn Jarudhammo (Wangboonkong), Sitthichok Panasree
พระครูโฆสิตวัณณานุกูล, จักรกฤษ เลิศล้ำ, พระครูวิจิตรรัตนวัตร
PhrakruKositwattananukul, Chakkrit Loeslap, Phrakruwijitrattanawat
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช
Mahachulalongkornrajavidyalaya University Nakhon Si Thammarat Campus
E-mail: angkarn.jaru@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาแนวความคิดความเชื่อเกี่ยวกับเทวดา 2) ศึกษาประวัติของท้าวสักกะที่ปรากฏในคัมภีร์พระพุทธศาสนา และ 3) วิเคราะห์บทบาทของท้าวสักกะที่มีต่อพระพุทธศาสนา เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ เน้นการศึกษาเอกสาร โดยการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับ แล้วนำเสนอผลการวิจัยแบบอุปนัยวิธี

ผลการวิจัยพบว่า

1. แนวความคิดความเชื่อเกี่ยวกับเทวดา ความเชื่อเรื่องเทวดาในสังคมชาวพุทธส่วนใหญ่มีการยอมรับความมีอยู่ของเทวดา ที่คิดว่าจะคอยติดตามคุ้มครองผู้ปฏิบัติดี หรือคนดีอยู่ตลอดเวลา จนมีคำกล่าวที่อวยพรให้กันและกันว่า “บุญรักษา เทวดาคูคุ้มครอง”
2. ประวัติของท้าวสักกะที่ปรากฏในคัมภีร์พระพุทธศาสนา ท่านเคยเกิดเป็นมนุษย์อาศัยอยู่ในหมู่บ้านจลคาม แคว้นมคธ มีชื่อว่า มหะ คนส่วนใหญ่เรียกว่า มหามาณพ ท่านมีความประพฤติเหมือนความประพฤติของพระโพธิสัตว์ ขอบบำเพ็ญสาธารณประโยชน์ ทำสถานที่ต่าง ๆ ให้เป็นที่น่ารื่นรมย์ นำพักอาศัย ทำเพื่อประโยชน์ผู้อื่น
3. บทบาทของท้าวสักกะที่มีต่อพระพุทธศาสนา 1) บทบาทในฐานะผู้อุปถัมภ์พระพุทธเจ้า 2) บทบาทในฐานะผู้ช่วยเหลือพระภิกษุภิกษุณีและสามเณร 3) บทบาทในฐานะผู้ช่วยเหลืออุบาสกอุบาสิกา และ 4) บทบาทในฐานะผู้ปกป้องพระพุทธศาสนา

คำสำคัญ: บทบาทของท้าวสักกะ, พระพุทธศาสนา

Abstract

The purpose of this research were: 1) to study the concept of belief in deities (Devatā), 2) to study the history of King Sakka that appears in the

ได้รับบทความ: 19 สิงหาคม 2566; แก้ไขบทความ: 30 สิงหาคม 2566; ตอรับตีพิมพ์: 22 กันยายน 2566
Received: August 19, 2023; Revised: August 30, 2023; Accepted: September 22, 2023

Buddhist scriptures, and 3) to analyze the role of King Sakka on Buddhism. It is qualitative research, focuses on document studies.

The research result found that:

1. The belief in deities in most Buddhist societies accepts the existence of deities. who thought that he would follow up and protect those who practiced well or good people all the time until there is a saying that blesses each other that "Boonraksa, guardian angel"

2. The history of King Sakka that appears in Buddhist scriptures, he was born as a human being, living in the village of Ajalakama, Magadha, named Magha, and most people called Makhamanop. He behaved like the behavior of a Bodhisattva. He likes to perform public welfare, making various places pleasant and pleasant to live in and doing for the benefit of others.

3. An Analyze the role of King Sakka on Buddhism. It found that 1) the role as Patron of the Buddha, 2) the roles as helpers for monks, nuns and novices, 3) the role as the helper of layman and laywomen, and 4) the role as the protector of Buddhism.

Keywords: The Role of King Sakka, Buddhism

1. บทนำ

ท้าวสักกะมีสถานภาพเป็นจอมเทพผู้ปกครอง มีประวัติปรากฏทั้งในศาสนาพราหมณ์และพระพุทธศาสนา ในพระพุทธศาสนาท้าวสักกะเป็นจอมเทวดาผู้ปกครองสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ มีบทบาทอย่างมากในฐานะเทพผู้ทรงคุณธรรม มีเมตตาชอบช่วยเหลือผู้กระทำความดี และคอยปกป้องคุ้มครองพระพุทธศาสนา ท้าวสักกะมีพระนามหลายพระนาม มีบทบาทสำคัญต่อพระพุทธเจ้า และพุทธบริษัท มีพระสงฆ์ เป็นต้น ทั้งการรับใช้อุปถัมภ์การบำเพ็ญบุญ การให้ความช่วยเหลือ เมื่อคนดีได้รับความทุกข์ยากลำบาก

ในมุมมองพระพุทธศาสนา บุคคลผู้จะเป็นท้าวสักกะได้นั้น จะต้องประพฤติวัตรบพ 7 ประการ คือ เลี้ยงมารดาบิดา ประพฤติอ่อนน้อมต่อผู้หลักผู้ใหญ่ พุดจาแต่คำไพเราะอ่อนหวาน ไม่พูดคำส่อเสียด มีใจปราศจากความตระหนี่ ยินดีในการเสียสละ พุดคำสัตย์ และไม่โกรธ พร้อมด้วยมีคุณธรรมอื่น ๆ เช่น ความเมตตา ความกล้าหาญ และความเสียสละต่อผู้อื่น

ความเชื่อเรื่องท้าวสักกะที่ปรากฏในสังคมไทยนั้น กล่าวได้ว่า เป็นความเชื่อที่ได้รับอิทธิพลมาจากบรรพบุรุษตั้งแต่สมัยโบราณ มาจากวิวัฒนาการของความเชื่อทางจิต

วิญญาณในธรรมชาติ ก่อให้เกิดคติความเชื่อในการนับถือ ผีสาง นางไม้ เทวดา สอดคล้องกับหลักการปฏิบัติในทางลัทธิความเชื่อดั้งเดิมของสังคมไทยและเชื่อมโยงไปถึงศาสนาพราหมณ์ฮินดู และได้สร้างความสัมพันธ์ให้เกิดขึ้นในสังคมด้านต่าง ๆ เช่น อิทธิพลต่อวรรณกรรม ศิลปกรรม จิตรกรรม ประติมากรรม และได้ถูกผสมผสานแลกเปลี่ยนกลมกลืนไปตามกาลเวลาของยุคสมัยในเวลาต่อมา

สังคมไทยที่มีพระพุทธศาสนาเป็นพื้นฐานของแนวความคิดด้านต่าง ๆ มีความเชื่อในเรื่องของท้าวสັกกะจากคำสอนในทางพระพุทธศาสนาเป็นเรื่องสำคัญ และมีอิทธิพลมาจากความเชื่อดั้งเดิมที่เชื่อในปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ เพื่อใช้เป็นแนวทางการดำเนินชีวิต อีกทั้งใช้เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจ จึงส่งผลให้ชาวพุทธในสังคมไทยมุ่งเน้นที่จะดำเนินชีวิตด้วยการประกอบกรรมดีทั้งทางกาย วาจา และจิตใจ โดยมีการประกอบกรรมดีของท้าวสັกกะเป็นแบบอย่าง

ในส่วนของบทบาทของท้าวสັกกะที่มีต่อพระพุทธศาสนา จากการศึกษาพบว่า ในคัมภีร์ทางพุทธศาสนามากมาย ได้อธิบายถึงบทบาทของท้าวสັกกะ เช่น มีบทบาทสำคัญต่อพระพุทธเจ้า ทรงช่วยเหลือมาตั้งแต่ยังเป็นพระโพธิสัตว์ บำเพ็ญบารมีในพระชาติต่าง ๆ จนถึงพระชาติสุดท้าย มีเรื่องราวในพุทธประวัติ ตั้งแต่ประสูติจนกระทั่งปรินิพพาน ท้าวสັกกะทรงอนุเคราะห์พระสงฆ์ บุคคลผู้ปฏิบัติธรรม ทรงเป็นที่พึ่งของเทวดาในการตอบปัญหา นอกจากนี้ บทบาทในการช่วยเหลือของท้าวสັกกะมิได้จำกัดอยู่แต่ในมวลมนุษยเท่านั้น หากยังแผ่ไปถึงสัตว์ดิรัจฉานด้วย ท้าวสັกกะทรงเป็นผู้ฝึกฝนในทางธรรม พระองค์มักจะเสด็จลงมาฟังธรรมจากพระพุทธเจ้าสม่ำเสมอ บางครั้งก็เสด็จลงมาถามปัญหาธรรม (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539: ส.ส. (ไทย) 15/344/272) ทรงอุปฐากพระพุทธเจ้าในโอกาสต่าง ๆ คุณธรรมเด่น ๆ ที่พระพุทธเจ้าให้การยกย่องท้าวสັกกะ คือ ความกตัญญู กตเวที การประพฤติดนอ่อนน้อมต่อผู้ใหญ่ การรจเรจจากถ้อยคำอ่อนหวาน ความเป็นผู้ไม่ตระหนี่ มีวาจาสัตย์ และเป็นคนไม่โกรธ (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539: ส.ส. (ไทย) 15/257/376) ท้าวสັกกะปรากฏองค์ในฐานะเทพผู้เป็นอุปฐากของพระพุทธเจ้า เป็นผู้คุ้มครองพระพุทธศาสนาและผู้ปฏิบัติธรรมทำความดี

ด้วยเหตุผลสำคัญที่กล่าวมา ท้าวสັกกะจึงเป็นเทพองค์หนึ่งที่มีความสำคัญด้านต่าง ๆ ต่อพระพุทธศาสนา ผู้วิจัยจึงเกิดความสนใจที่ศึกษาวิเคราะห์บทบาทของท้าวสັกกะที่มีต่อพระพุทธศาสนา เพื่อเป็นแบบอย่างในการประพฤติปฏิบัติและเป็นแนวทางการดำเนินชีวิตของชาวพุทธที่ดีในสังคมต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาแนวความคิดความเชื่อเกี่ยวกับเทวดา
2. เพื่อศึกษาประวัติของท้าวสັกกะที่ปรากฏในคัมภีร์พระพุทธศาสนา

3. เพื่อวิเคราะห์บทบาทของท้าวสั๊กกะที่มีต่อพระพุทธศาสนา

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการวิจัยออกเป็น 2 ด้าน ดังนี้

3.1 ขอบเขตด้านแหล่งข้อมูล การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยแบ่งขอบเขตข้อมูลเป็น 2 ส่วน คือ

1. ข้อมูลจากเอกสาร ชั้นปฐมภูมิ (Primary Source) คือ คัมภีร์พระไตรปิฎก ภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พ.ศ. 2539
2. ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Source) คือ หนังสือ เอกสาร วารสาร วิทยานิพนธ์ บทความ และงานวิชาการอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ศึกษา รวมถึงข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ที่เชื่อถือได้

3.2 ขอบเขตด้านเนื้อหา การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตด้านเนื้อหาไว้ ดังนี้

1. เนื้อหาแนวคิดความเชื่อเรื่องเทวดา
2. เนื้อหาเกี่ยวกับประวัติของท้าวสั๊กกะที่ปรากฏในคัมภีร์พระพุทธศาสนา
3. เนื้อหาการวิเคราะห์บทบาทของท้าวสั๊กกะที่มีต่อพระพุทธศาสนา
4. นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ แล้วนำเสนอในรูปแบบการพรรณนาเชิงวิเคราะห์ (Analytical Description) ประกอบกับทฤษฎีแนวความคิดเห็นของผู้วิจัย
5. สรุปผลของการศึกษาวิจัยและนำเสนอข้อมูลเป็นรูปแบบที่สมบูรณ์

4. สรุปผลการวิจัย

4.1 แนวคิดความเชื่อเกี่ยวกับเทวดา พบว่า ความเชื่อ เป็นการยอมรับหรือการนับถือในสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่อาจพิสูจน์ได้หรือไม่ได้ของมนุษย์แต่ละคนแต่ละท้องถิ่นที่มีลักษณะแตกต่างกันไป อาจเป็นความเชื่อเกี่ยวกับพลังอำนาจเหนือธรรมชาติ หรืออาจเป็นความเชื่อที่เกิดจากการบ่มเพาะและมีการสืบทอดส่งต่อกันมาจากบรรพบุรุษ ความเชื่อเรื่องเทวดาก็เช่นเดียวกัน สังคมชาวพุทธส่วนใหญ่มีการยอมรับความมีอยู่ของเทวดา ที่คิดว่าจะคอยติดตามคุ้มครองผู้ปฏิบัติดี หรือคนดีอยู่ตลอดเวลา จนมีคำกล่าวที่อวยพรให้กันและกันว่า “บุญรักษา เทวดาคู่มือครอง”

4.2 ประวัติของท้าวสั๊กกะที่ปรากฏในคัมภีร์พระพุทธศาสนา พบว่า ท่านเคยเกิดเป็นมนุษย์อาศัยอยู่ในหมู่บ้านจลคาม แคว้นมคธ มีชื่อว่า มหะ คนส่วนใหญ่เรียกว่า มหมาณพ มีความประพฤติเหมือนความประพฤติของพระโพธิสัตว์ ชอบบำเพ็ญสาธารณประโยชน์ทำสถานที่ต่าง ๆ ให้เป็นที่น่ารื่นรมย์ น่าพักอาศัย ทำเพื่อประโยชน์ผู้อื่น

4.3 บทบาทของท้าวสักกะที่มีต่อพระพุทธศาสนา พบว่า 1) บทบาทในฐานะผู้อุปถัมภ์พระพุทธเจ้า 2) บทบาทในฐานะผู้ช่วยเหลือพระภิกษุภิกษุณีและสามเณร 3) บทบาทในฐานะผู้ช่วยเหลืออุบาสกอุบาสิกา และ 4) บทบาทในฐานะผู้ปกป้องพระพุทธศาสนา

5. อภิปรายผลการวิจัย

5.1 แนวคิดความเชื่อเกี่ยวกับเทวดา พบว่า เป็นอีกแนวคิดหนึ่งที่สังคมไทยมีมาช้านาน เป็นความเชื่อที่ได้รับอิทธิพลมาจากหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนาที่มีความสอดคล้องเชื่อมโยงกันแทบจะทุกขั้นตอนของการดำเนินชีวิต ในการเริ่มต้นของความเชื่อเรื่องเทวดานั้น เริ่มจากความเชื่อเรื่องการมีอยู่ของเทวดา เชื่อว่าเทวดาจะคอยตามปกปักรักษาและคุ้มครองผู้กระทำความดี เชื่อว่าเทวดาจะให้โชคลาภ หรือความปลอดภัยในชีวิต ดังนั้น ในการเริ่มต้นของพิธีกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนา เมื่อมีการเจริญพระพุทธมนต์ ก็จะมีการอัญเชิญเหล่าเทวดาให้มาร่วมพิธีกรรมด้วยเสมอสอดคล้องกับการศึกษาของกันต์กวีนต์ ทัดทาน (2561: บทคัดย่อ) ได้วิจัยเรื่อง “ศึกษาความเชื่อเรื่องเทวดาที่มีอิทธิพลต่อสังคมล้านนา” ผลการวิจัยพบว่า เทวดาตามความหมายในทางพระพุทธศาสนา ก็คือ ผู้ที่อาศัยอยู่ในเทวโลก เทวดาผู้ชาย คือ เทพบุตร เทวดาผู้หญิง คือ เทพธิดา อาศัยอยู่ในชั้นสวรรค์มี 6 ชั้น จึงมีชื่อ เรียกว่า ฌกามาพจร

ความเชื่อเรื่องเทวดาที่ปรากฏในสังคมไทย ได้รับอิทธิพลจากคติทางความเชื่อจากบรรพบุรุษตั้งแต่สมัยโบราณ มาจากวิวัฒนาการของความเชื่อทางจิตวิญญาณในธรรมชาติ ก่อให้เกิดคติความเชื่อในการนับถือ ผีสาง นางไม้ เทวดา สอดคล้องกับหลักการปฏิบัติในทางลัทธิความเชื่อดั้งเดิม และศาสนาพราหมณ์ฮินดู จึงได้สร้างความสัมพันธ์ให้เกิดขึ้นในสังคมแต่ละด้าน เช่น อิทธิพลต่อวรรณกรรม ศิลปกรรมด้านต่าง ๆ อาทิ จิตรกรรม ประติมากรรม และได้ถูกผสมผสานแลกเปลี่ยนไปตามกาลเวลาและยุคสมัยในเวลาต่อมา

5.2 ประวัติของท้าวสักกะที่ปรากฏในคัมภีร์พระพุทธศาสนา พบว่า ท้าวสักกะท่านเคยเกิดเป็นมนุษย์อาศัยอยู่ในหมู่บ้านจลคาม แคว้นมคธ มีชื่อว่า มหะ คนส่วนใหญ่เรียกว่า มหามาณพ วรรณาภพบรรยายว่า ท่านมีความประพฤติเหมือนความประพฤติของพระโพธิสัตว์ ชอบบำเพ็ญสาธารณประโยชน์ทำสถานที่ต่าง ๆ ให้เป็นที่น่ารื่นรมย์ นำพอกอาศัย ทำเพื่อประโยชน์ผู้อื่น สอดคล้องกับการศึกษาของพระเสาร์คำ ธมมวโร (อิหล้า) (2560: บทคัดย่อ) ได้วิจัยเรื่อง “การศึกษาวิเคราะห์หลักจริยธรรมของเทวดาที่มีต่อสังคมไทย” ผลการวิจัยพบว่า เทวดามี 3 จำพวก คือ อุบัติเทพ สมมติเทพ และวิสุทธิตเทพ เทพจำพวกอุบัติเทพมีสถานะความมีอยู่ตามภพ/สวรรค์ ตามอายุ ตามการเกิด/ตาย ตามภพ/ภูมิ ตามชีวิต/กำเนิด ตามอาหาร ตามความสัมพันธ์กับมนุษย์

5.3 วิเคราะห์บทบาทของท้าวสั๊กกะที่มีต่อพระพุทธศาสนา พบว่า บทบาทของท้าวสั๊กกะที่มีต่อพระพุทธศาสนา ผู้วิจัยสรุปเป็น 4 ประเด็น ได้แก่ 1) บทบาทของท้าวสั๊กกะในฐานะผู้อุปถัมภ์พระพุทธเจ้า 2) บทบาทของท้าวสั๊กกะในฐานะผู้ช่วยเหลือพระภิกษุภิกษุณีและสามเณร 3) บทบาทของท้าวสั๊กกะในฐานะผู้ช่วยเหลืออุบาสกอุบาสิกา และ 4) บทบาทของท้าวสั๊กกะในฐานะผู้ปกป้องพระพุทธศาสนาพระพุทธศาสนาและส่งผลให้สังคมไทยได้เกิดความเจริญรุ่งเรืองและอยู่เย็นเป็นสุขตลอดมา สอดคล้องกับการศึกษาของ สัญญา ศิริชัยวัฒนาโยธิน (2561: บทคัดย่อ) ได้วิจัยเรื่อง “การศึกษาวิเคราะห์บทบาทของพระอินทร์ในนิทานชาดก” ผลการวิจัยพบว่า พระอินทร์เป็นบุคลาธิษฐานในตำนานที่มีอิทธิพลอย่างมากต่อผู้เคารพเชื่อถือทั้งในศาสนาต้นกำเนิด คือ ศาสนาพราหมณ์ และพระพุทธศาสนา ปรากฏการณ์เปลี่ยนผ่านความเชื่อเกี่ยวกับพระอินทร์แบ่งได้ 3 ช่วง คือ 1) จุดกำเนิดคติเทวนาภาพพระอินทร์ในฐานะ เทพารักษ์ชาวอริยกุล่มแม่น้ำสินธุก่อนยุคพระเวทซึ่งเป็นช่วงที่รุ่งเรืองที่สุด เป็นทั้งผู้สร้างโลก-เทพแห่งสงคราม และความหวังการเอาชีวิตรอดความโหดเหี้ยมจากภัยธรรมชาติ 2) ช่วงปรับเปลี่ยนบทบาทควบคู่กับวิวัฒนาการศาสนาพราหมณ์เป็นอัตลักษณ์เชื่อมโยงวรรณะพราหมณ์และกษัตริย์ ด้วยพิธีบูชาัญญที่เรียกว่า อัศวเมธ 100 ครั้ง และถูกลดอำนาจบทบาทลงเพื่อเข้าสู่การปรับเปลี่ยนองค์ประกอบทางศาสนา และช่วงที่ 3) เปลี่ยนผ่านเข้าสู่เทพอภิบาลพระพุทธศาสนาที่ให้ความสำคัญในด้านคุณธรรม ลดความเหลื่อมล้ำระบอบวรรณะ สะท้อนภาพพระโพธิสัตว์บำเพ็ญบารมี

สรุป

ความเชื่อ เป็นการยอมรับหรือการนับถือในสิ่งใดสิ่งหนึ่งนี้อาจพิสูจน์ได้หรือไม่ได้ของมนุษย์แต่ละคนแต่ละท้องถิ่นที่มีลักษณะแตกต่างกันไป อาจเป็นความเชื่อเกี่ยวกับพลังอำนาจเหนือธรรมชาติ หรืออาจเป็นความเชื่อที่เกิดจากการบ่มเพาะและมีการสืบทอดส่งต่อกันมาจากบรรพบุรุษ

เทวดา หมายถึง สัตว์โลกผู้ที่ได้กระทำความดีเป็นกุศลเมื่อครั้งยังเป็นมนุษย์เมื่อสิ้นชีวิตแล้วได้ไปเกิดเป็นเทวดาที่เทวภูมิ มีร่างกายงดงามสว่างไสว ในยามที่ปรากฏกายมีความสุขสนุกสนานเพลิดเพลินด้วยกามคุณ 5 ส่วนเทวดาที่อยู่ในสวรรค์ชั้นสูงขึ้นไปก็จะเป็นเทพที่ไม่เกี่ยวข้องกัปกามคุณ มุ่งฝึกฝนตนเอง เช่น เหล่าเทวดาชั้นดุสิตสวรรค์ เทวดามีหลากหลายประเภทขึ้นอยู่กับบุญกุศลที่เคยกระทำ หรือชั้นสวรรค์ที่สถิตอยู่ สำหรับการที่จะได้ไปเกิดเป็นเทวดาและได้รับทิพยสมบัติเสวยสุขนั้น จะต้องประกอบกรรมดี มีการให้ทาน รักษาศีล และปฏิบัติภาวนา

ท้าวสั๊กกะ เป็นเทวดาผู้ปกครองสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ มีชื่อเรียกมากมาย เช่น พระอินทร์ ท้าวมหาวาน ท้าวสหสนันย์ ท้าวสุขัมบดี ท้าวมหินทะ การกำเนิดของท้าวสั๊กกะในพระพุทธศาสนามีที่มาชัดเจน ซึ่งปรากฏอยู่ทั่วไปทั้งในพระไตรปิฎกและอรรถกถา

ประเด็นการวิเคราะห์ถึงบทบาทของท้าวสีกะที่มีต่อพระพุทธศาสนา ผู้วิจัยสรุปเป็น 4 ประเด็น ได้แก่ 1) บทบาทของท้าวสีกะในฐานะผู้อุปถัมภ์พระพุทธเจ้า 2) บทบาทของท้าวสีกะในฐานะผู้ช่วยเหลือพระภิกษุ ภิกษุณี และสามเณร 3) บทบาทของท้าวสีกะในฐานะผู้ช่วยเหลืออุบาสกอุบาสิกา และ 4) บทบาทของท้าวสีกะในฐานะผู้ปกป้องพระพุทธศาสนา

6. ข้อเสนอแนะ

วิทยานิพนธ์เรื่อง “ศึกษาวิเคราะห์บทบาทของท้าวสีกะที่มีต่อพระพุทธศาสนา” ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

6.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ควรมีการถ่ายทอดองค์ความรู้เกี่ยวกับความเชื่อเรื่องเทวดาให้สังคมไทยได้รับรู้อย่างมีเหตุมีผล
2. ควรมีการถ่ายทอดองค์ความรู้เกี่ยวกับอิทธิพลความเชื่อเรื่องเทวดาที่มีในสังคมไทยอย่างมีเหตุผล
3. ควรมีการถ่ายทอดองค์ความรู้เกี่ยวกับความสำคัญของเทวดาให้สังคมไทยได้รับรู้อย่างมีเหตุมีผล
4. ควรมีการถ่ายทอดองค์ความรู้เกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของเทวดาที่ส่งผลต่อพระพุทธศาสนาและสังคมไทยได้รับรู้อย่างมีเหตุมีผล
5. ด้านคุณค่าประเพณี ควรให้การศึกษาเรียนรู้ข้อมูลที่ถูกต้องชัดเจนเกี่ยวกับประเพณีต่าง ๆ แก่ทุกคนในชุมชนได้รู้และเข้าใจถึงคุณค่าและความสำคัญของประเพณี

6.2 ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. ควรนำผลการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ไปเป็นข้อมูลเพื่อประกอบเป็นแนวทางการปฏิบัติต่อเทวดาอย่างถูกต้อง
2. ควรนำผลการศึกษาเป็นข้อมูลสารสนเทศเพื่อเผยแพร่แก่ผู้สนใจเกี่ยวกับเรื่องเทวดาต่อไป
3. ควรมีการขยายองค์ความรู้สู่บุคคลต่าง ๆ ในสังคมและผู้เกี่ยวข้องเพื่อสนับสนุนท่าทีที่มีต่อความเชื่อเรื่องเทวดาในสังคมไทย

6.3 ข้อเสนอแนะเพื่อการทำวิจัยต่อไป

จากการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ทำให้ทราบว่า ยังมีประเด็นที่น่าสนใจศึกษาเพื่อทำวิจัยต่อไป ดังนี้

1. การประยุกต์ใช้หลักคุณธรรมของเทวดาเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของสังคมไทยยุคใหม่

2. การประยุกต์ใช้หลักวัตรบพ 7 เพื่อการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข
3. การศึกษาวิเคราะห์คุณค่าของหลักวัตรบพ 7 ประการที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของสังคมไทยปัจจุบัน
4. ศึกษาวิเคราะห์ความเชื่อเรื่องเทวดาในมุมมองของคนรุ่นใหม่ในสังคมไทย

7. องค์ความรู้ที่ได้รับ

จากการศึกษาวิเคราะห์บทบาทของท้าวสักกะที่มีต่อพระพุทธศาสนา ผู้วิจัยพบองค์ความรู้ ดังนี้

1. แนวคิดความเชื่อเกี่ยวกับเทวดาในสังคมชาวพุทธส่วนใหญ่มีการยอมรับความมีอยู่ของเทวดา ที่คิดว่าจะคอยติดตามคุ้มครองผู้ปฏิบัติดี หรือคนดีอยู่ตลอดเวลา จนมีคำกล่าวที่อวยพรให้กันและกันว่า “บุญรักษา เทวดาคู่มครอง”
2. ประวัติของท้าวสักกะที่ปรากฏในคัมภีร์พระพุทธศาสนา ท่านเคยเกิดเป็นมนุษย์อาศัยอยู่ในหมู่บ้านจลคาม แคว้นมคธ มีชื่อว่า มหะ คนส่วนใหญ่เรียกว่า มหามาณพ ท่านมีความประพฤติเหมือนความประพฤติของพระโพธิสัตว์ ชอบบำเพ็ญสาธารณประโยชน์ ทำสถานที่ต่าง ๆ ให้เป็นที่น่ารื่นรมย์ น่าพักอาศัย ทำเพื่อประโยชน์ผู้อื่น
3. บทบาทของท้าวสักกะที่มีต่อพระพุทธศาสนา ได้แก่ 1) บทบาทในฐานะผู้อุปถัมภ์พระพุทธเจ้า 2) บทบาทในฐานะผู้ช่วยเหลือพระภิกษุภิกษุณีและสามเณร 3) บทบาทในฐานะผู้ช่วยเหลืออุบาสกอุบาสิกา และ 4) บทบาทในฐานะผู้ปกป้องพระพุทธศาสนา

เอกสารอ้างอิง

- กันต์กวีนต์ ทัดทาน. (2561). ศึกษาความเชื่อเรื่องเทวดาที่มีอิทธิพลต่อสังคมล้านนา. วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระเสาร์คำ ธมมวโร (อิหล้า). (2560). การศึกษาวิเคราะห์หลักจริยธรรมของเทวดาที่มีต่อสังคมไทย. วิทยานิพนธ์หลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). พระไตรปิฎกภาษาไทยฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สัญญา ศิริชัยวัฒนาโยธิน. (2561). การศึกษาวิเคราะห์บทบาทของพระอินทร์ในนิทานชาดก. วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.